

14. 12. 2005

ID: 37594

Záloha

Pokud před uzavřením smlouvy poskytne jedna strana něco, co má být předmětem jejího budoucího závazku ze smlouvy, je stanovena vyvratitelná domněnka, že v pochybnostech se toto plnění považuje za zálohu, tedy za splátku na smluvené budoucí plnění. Pokud k uvažované smlouvě nedojde, odpadne tím dodatečně důvod plnění, takže jde o bezdůvodné obohacení získané plněním, jehož právní důvod dodatečně odpadl.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 449/2003, ze dne 17.12.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce O. J., zastoupeného, advokátem, proti žalovanému R. S., zastoupenému, advokátem, o 91.806,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Hodoníně pod sp. zn. 5 C 1730/96, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 5. prosince 2002, č.j. 38 Co 76/2000, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Hodoníně rozsudkem ze dne 11. listopadu 1999 č.j. 5 C 1730/96-53 žalobu na zaplacení částky 91.806,- Kč se 16 % úrokem z prodlení od 1.1.1995 do zaplacení zamítl. Dále rozhodl o nákladech řízení. Soud prvního stupně zjistil, že žalovaný v listopadu 1993 uzavřel se Š., s.r.o., P. leasingovou smlouvu, jejímž předmětem bylo vozidlo VW Golf, SPZ ... Nato uzavřeli smlouvu dne 19.12.1993 účastníci, podle níž toto vozidlo žalovaný zapůjčuje žalobci s tím, že v době od 4.1. - 15.1.1994 oba provedou u obchodní společnosti Š. převod leasingové smlouvy z žalovaného na žalobce. Současně podle ní žalobce zaplatil žalovanému částku 91.806,- Kč jako „náklady spojené s leasingem“. Podle soudu prvního stupně došlo k vzájemnému předání plnění a to konkrétně vozidla a částky 91.806,- Kč, přičemž toto ujednání má charakter smlouvy nepojmenované podle § 51 občanského zákona. Dohoda účastníků o převodu leasingové smlouvy na žalobce je smlouvou budoucí podle § 50a občanského zákona. K předání žalované částky tedy došlo na základě platné nepojmenované smlouvy, takže nejde o bezdůvodné obohacení. Je pouze na účastnících, zda se budou domáhat plnění z této smlouvy.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 5. prosince 2002 č.j. 38 Co 76/2002, k odvolání žalobce rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci 91.806,- Kč s 12 % úrokem z prodlení od 1.4.1999 do zaplacení do tří dnů od právní moci rozsudku. Žalobu zamítl v části, jíž se žalobce domáhal, aby žalovanému bylo uloženo zaplatit mu úroky z prodlení z částky 91.806,- Kč ve výši 16 % od 16.1.1994 do 31.3.1999 a ve výši 4 % z téže částky od 1.4.1999 do zaplacení. Dále soud znovu rozhodl o nákladech řízení okresního soudu, jakož o nákladech odvolacího řízení. Převzal správná skutková zjištění soudu prvního stupně která doplnil tím, že částku 91.806,- Kč zaplatil žalovaný v listopadu 1993 s. r. o. Š. jako splátku nájemného hrazenou předem a první měsíční splátku. Proto byla pojata do dohody účastníků a označena jako „náklady spojené s leasingem“. Předmětné vozidlo bylo dne 10.1.1994 ukradeno z parkoviště před domem žalobce. Následně pak bylo vypátráno a dne 16.12.1999 policií vráceno obchodní společnosti Š. Odvolací soud má za to, že pro absenci náležitostí leasingové smlouvy nemůže být dohoda účastníků ze dne 19.12.1993 smlouvou o smlouvě budoucí podle § 50a občanského zákona. Částka 91.806,- Kč byla předána žalobcem žalovanému k úhradě nákladů, které v souvislosti s leasingem žalovaný vynaložil s tím, že v budoucnu dojde k jeho převodu na žalobce. Převod se však již neuskutečnil, přičemž je nerozhodné, že se tak stalo z důvodu krádeže. Jde tedy o plnění z právního důvodu, který odpadl tím, že se smlouva neuskutečnila, takže toto bezdůvodné obohacení je povinen žalovaný vydat.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, které považuje za přípustné, přičemž má za to, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Poukazuje na to, že smlouva uzavřená s žalobcem je i nadále platná, oba na jejím podkladě plnili. Žalobce mu předal peníze a on mu předal vůz. Žalovaný všechny povinnosti ze smlouvy splnil, zejména byl připraven uskutečnit převod leasingové smlouvy na žalobce. Pokud odpadl důvod smlouvy, stalo se tak pouze jednostranným přičiněním žalobce, za které nemůže nést odpovědnost on. Navrhuje proto, aby byl rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc mu vrácena k dalšímu řízení.

Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

Podle ustanovení části 12 hlavy I bodu 17 zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále o. s. ř.), se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1.1.2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tedy podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.12.2000). Tak je tomu v daném případě.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě oprávněnou osobou (účastníkem řízení), řádně zastoupenou advokátem a je přípustné (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1, § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání žalovaného je nedůvodné.

Podle § 242 odst. 1 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. K vadám uvedeným v § 237, a pokud je dovolání přípustné, i k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, však dovolací soud přihledne, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Vady uvedené v § 237 odst. 1 o. s. ř. (zmatečnost), jakož vady řízení, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci z obsahu spisu nevyplývají (nejsou ani dovolatelem namítány). Žalovaný uplatňuje dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nesprávným právním posouzením věci je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. Jde buď o situaci, kdy soud použije jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikuje sice správný právní předpis, ale nesprávně ho vyloží. V daném případě tvrdí dovolatel, že odvolací soud nesprávně vyložil ustanovení § 451 občanského zákona o bezdůvodném obohacení.

Podle § 451 odst. 1 občanského zákona kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. Podle § 451 odst. 2 občanského zákona bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního úkonu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů. Podle smlouvy z 19.12.1993 účastníci v době od 4.1. - 15.1.1994 „provedou u Š. převod leasingové smlouvy z žalovaného na žalobce“. Dohodli se tedy, že v budoucnu dojde k postoupení práv a povinností ze závazkového vztahu (leasingové smlouvy). K tomu, aby šlo o dohodu o smlouvě budoucí by takovéto ujednání muselo obsahovat všechny podstatné náležitosti budoucí (leasingové) smlouvy (§ 50a občanského zákona). Protože je neobsahuje, dovodil správně odvolací soud, že nejde o dohodu o smlouvě budoucí.

Správným je rovněž závěr odvolacího soudu, že částka 91.806,- Kč nebyla žalobcem žalovanému zaplacená jako protihodnota za zapůjčení vozu. Podle smlouvy totiž jde o „náklady spojené s leasingem“. Jde o úplatu za užívání vozu zaplacenou žalovaným leasingové společnosti předem a první splátku úplaty za užívání. Žalobce ji žalovanému zaplatil proto, že v budoucnu se měl namísto něj stát účastníkem leasingové smlouvy, o tuto částku by byla nižší celková úhrada, kterou by musel leasingové společnosti celkově za užívání vozu zaplatit. Její zaplacení proto bylo spojeno s předpokládaným budoucím uzavřením smlouvy, kterou dojde ke změně v subjektech závazkového vztahu (založeného leasingovou smlouvou). Smlouva (uzavřená podle § 51 občanského zákona jako smlouva nepojmenovaná) je platná, takže plnění z ní bylo poskytnuto důvodně. Protože platba byla poskytnutá v souvislosti s představou, že v budoucnu bude uzavřena smlouva o změně subjektů právního vztahu, má charakter zálohy. Na danou situaci lze použít ustanovení § 498 občanského zákona, podle něhož na to, co bylo dáno před uzavřením smlouvy některým účastníkem, hledí se jako na zálohu (§ 853 občanského zákona). Pokud tedy před uzavřením smlouvy poskytne jedna strana něco, co má být předmětem jejího budoucího závazku ze smlouvy, je stanovena vyvratitelná domněnka, že v pochybnostech se toto plnění považuje za zálohu, tedy za splátku na smlouvené budoucí plnění. Pokud k uvažované smlouvě nedojde, odpadne tím dodatečně důvod plnění, takže jde o bezdůvodné obohacení získané plněním, jehož právní důvod dodatečně odpadl (§ 451 odst. 2 občanského zákona; shodně rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.1.2001 sp. zn. 25 Cdo 968/99, publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. RNsC 107/2001, svazek 2/2001).

V daném případě tedy žalobce zaplatil žalovanému důvodně částku 91.806,- Kč v důsledku očekávání, že v době od 3.1 do 15.1.1994 dojde k dohodě o postoupení práv a povinností ze závazkového právního vztahu, založeného leasingovou smlouvou. Důvod plnění odpadl tím, že takováto smlouva nebyla do sjednané doby uzavřena. Je nerozhodné, z jakého důvodu k uzavření smlouvy nedošlo. Odpovědnost z bezdůvodného obohacení totiž nastává objektivně, bez ohledu na zavinění, v daném případě odpadnutím důvodu plnění. Z hlediska této odpovědnosti proto nelze zkoumat případné zavinění žalobce na ztrátě vozidla.

Protože odpadl důvod plnění uplatněné částky, odvolací soud správně uložil žalovanému, aby ji žalobci zaplatil. Protože je jeho rozhodnutí správné, dovolací soud dovolání žalovaného zamítl (§ 243b odst. 1 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)